

[Poul Hartling.]

skal foregå nærmere ved borgeren, hvor man har tingene ind på livet og kan komme i direkte kontakt med de myndigheder, der er sat til at bestemme.

Venstre går ind for en bedre lokalisering af befolkning og erhverv. Vi tror, at en styrkelse af de små og mellemstore samfund vil være til gavn både for disse mindre enheder, som skal have rimelige eksistensmuligheder, og for de store bysamfund, hvor boligproblemer, trafikproblemer, støj- og forureningsproblemer er ved at gøre tilværelsen ringere for mange.

Venstre mener, at det lille samfund, landsbysamfundet, har mange værdier, som vi ikke skal ødelægge. Derfor skal eksperterne ikke have lov til uden videre at gøre alting større ud fra effektivitetshensyn, mens samtidig værdier, som forudsætter mindre samfund og mindre enheder, sættes over styr. Det er klart, at landsbysamfundets værdier findes ikke blot i det gamle landsbysamfund, de kan også leve i moderne bysamfund, hvis vi lærer at indrette os sådan, at stordriften ikke kvæler mulighederne.

Må jeg bruge som et eksempel den lille skole. Det er klart, at en stor skole med mange hundrede elever kan udnyttes mere effektivt. De mange penge, der investeres i faglokaler og apparater, forrentes naturligvis bedre, når lokalerne bruges af mange elever. Der kan tilbydes flere fag og flere kurser og bedre teknik, når der er flere til at vælge, og når udgifterne kan fordeles på flere. Den store enhed, den store skole, har naturligvis økonomiske fordele, tekniske fordele, den er rationel. Derfor kommer fag eksperter af alle slags hurtigt til enighed om, at skolen må være 3-, 4-, 5-sporet hele vejen igennem, og at elevtallet nødvendigvis må op på mange hundrede. Ikke så få skoler har vi indrettet med omkring 2.000 elever.

Men mange har opdaget, at denne udvikling er ved at kamme over, for man mister store menneskelige værdier, når skolen bliver en stor fabrik. Hvilken skoleleder kan kende 1.800 børn, endsige nå at tale med dem eller følge dem, så de kan have tryghedsfølelse og fortrolighed til skolen? Der er meget, der taler for, at en skole ikke bør være større, end at lederen og lærerne kan kende børnene, så man bevarer den menne-

skelige varme, selv om man så må indrette sig lidt mindre teknisk. Det er ikke forældrene, der ønsker kæmpeskoler. Det er vist heller ikke lærerne, og det er slet ikke børnene, nej, det er arkitekter og planlæggere og fagfolk og politikere, som er gået over gevind i troen på, at jo større det er, jo bedre er det.

Efter min opfattelse må man lokalt indrette skolen, som man vil. Vil man beholde den mindre skole, skal man kunne det. Vil man have en større skole, fordi man mener at kunne ordne det sådan, at de mindre enheder kan trives i denne større sammenhæng, ja, så må man det. Pointen er, at vi skal ikke herinde indrette lovene sådan, at vi gør det umuligt at bevare de små skoler ude omkring, eller sådan, at eksperterne ud fra de allerbedste hensigter mener, at de gavner sagen ved at rive mange små skoler ned og så transportere børnene hen i en stor myretue af en skole.

Det er altså et eksempel, det kan overføres på mange forhold. Små institutioner, små sygehuse, små virksomheder har ikke stordriftens fordele. Jeg tror, man er ved at få øjnene op for, at der er også noget, der hedder stordriftens skavanker. Jeg tror, at de små enheder vil bevise deres værdi og deres livskraft, hvis vi kan bevare dem på rigtig måde. Der er kvaliteter i de små samfund, der ikke så let kan beregnes i statistik og kurver. Det er bare en kendsgerning, at mennesker trives bedst i mindre enheder. Efter venstres opfattelse skal vi ikke tvinge de store institutioner igennem, og ved vore ordninger skal vi ikke gøre det umuligt for folk at indrette sig, som de selv vil.

Disse tanker om det nære samfund vil venstre følge op i lovgivningsarbejdet. Vi vil stille forslag, der sigter på decentralisering for at give de mindre enheder bedre muligheder, for at give mere plads for det enkelte menneskes private initiativ og foretagsomhed. Disse tanker rækker ind på alle eller på næsten alle lovgivningsområder. Det er ikke bare en sag for miljø- og planlægningsministeren. Jeg synes for øvrigt, at det kan være rigtigt, at vi har fået en miljø- og planlægningsminister, jeg tror, det er en fornuftig måde at dele områderne på. Men det er også ting, som indenrigsministeren og trafikministeren og boligministeren og naturligvis skatteministeren og budgetministeren og undervisningsministeren og kirkeministeren